

УДК 336.71-047.72(477)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

КАРЧЕВА Ганна Тимофіївна,

д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіка та менеджменту
Інституту банківських технологій та бізнесу ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: anna.karcheva@gmail.com

БУЛИНДІН Дмитро Володимирович,

магістр Інституту банківських технологій та бізнесу ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: dbulyndin@gmail.com

КЛИЩУК Юлія Володимирівна,

магістр Інституту банківських технологій та бізнесу ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: uklischyk@gmail.com

СТАРИНСЬКА Марина Юріївна,

магістр Інституту банківських технологій та бізнесу ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: marina.starinskaya9@ukr.net

Анотація. Розглянуто основні проблеми функціонування та розвитку банківської системи України з урахуванням макроекономічних умов та світових тенденцій. Проведено порівняльний аналіз основних індикаторів розвитку банківських систем України, США, Великобританії і Німеччини та надано пропозиції щодо підвищення ефективності та стабільності банківської системи України. Розроблено можливі сценарії розвитку банківської системи України на перспективу. Запропоновано сучасні інноваційні підходи до управління банківською діяльністю в сучасних умовах.

Ключові слова: банківська система, прогнозування, сценарії розвитку, ризики, макроекономічне середовище, інновації.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення банківська система України переживає складний період. Низка проблем від попередніх криз, які не були вирішені, економічні та політичні потрясіння продовжують негативно впливати на банківську систему, роблячи її неефективною та нестійкою, вразливою до різноманітних шоків. Важливість дослідження обумовлена й тим, що високі ризики, неякісні активи та низька результативність діяльності банків обмежують можливості її позитивного впливу на розвиток економіки України. До того ж протягом останніх років низка банків була визнана неплатоспроможними і перебуває у стадії ліквідації, з них частина ліквідувалися самостійно. Гострою є проблема підвищення стабільності та ефектив-

Аннотація. Рассмотрены основные проблемы функционирования и развития банковской системы Украины с учетом макроэкономических условий и мировых тенденций. Проведен сравнительный анализ основных индикаторов развития банковских систем Украины, США, Великобритании, Германии и даны предложения по повышению эффективности и стабильности банковской системы Украины. Разработаны возможные сценарии развития банковской системы Украины на перспективу. Предложены современные инновационные подходы к управлению банковской деятельностью в современных условиях.

Ключевые слова: банковская система, прогнозирование, сценарии развития, риски, макроэкономическая среда, инновации.

ності державних банків, зниження їх частки на ринку банківських послуг. У зв'язку з цим важливого значення набуває комплексне дослідження проблем та перспектив розвитку банківської системи в умовах динамічних змін з урахуванням впливу ендогенних і екзогенних факторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми становлення банківської системи України та її розвитку значну увагу приділяли такі вітчизняні вчені, як: В. Геєць, О. Дзюблюк, І. Д'яконова, В. Корнеєв, Г. Крамаренко, А. Кузнецова, В. Міщенко, С. Ніколайчук, Л. Примостка, О. Примостка, Ю. Половнєв, Т. Смовженко, С. Циганов та ін. Зокрема, О. Дзюблюк [1, с. 4] розглядає актуальні проблеми розвитку банківської системи України, зазначаючи, що в ниніш-

ніх умовах банківська система перестала виконувати свою основну, посередницьку, функцію – акумуляції й перерозподілу грошових капіталів в економіці задля стимулювання виробничого зростання і перетворилася на фактор генерування фінансової нестабільності з негативними наслідками для економічного розвитку. Натомість, О. Примостка [2, с. 208], проводячи аналіз за формальними та змістовними критеріями Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 р. та Проекту Стратегії розвитку банківської системи України на 2016–2020 рр., відмічає, що суттєвими недоліками досліджуваних стратегічних документів є відсутність таких значимих складових, як ґрунтовний аналіз очікуваних змін у зовнішньоекономічній ситуації та оцінка їх впливу на економіку країни, також відсутність сценаріїв розвитку економіки та фінансово-банківського сектору. Відсутність альтернативних сценаріїв суттєво знижує можливість адаптації впроваджуваних заходів до динамічних змін зовнішнього середовища. Заслуговує на увагу й модель макроекономічного прогнозування [3, с. 6–7]. Однак ця модель не дозволяє оцінити можливі сценарії розвитку економіки залежно від розвитку грошово-кредитного сектору України.

Незважаючи на численні наукові дослідження щодо проблем розвитку банківської системи України, розгляду стратегій та моделей прогнозування грошово-кредитного сектору, в той же час залишаються недостатньо дослідженими можливі сценарії розвитку банківської системи України в посткризовий період, базуючись на нормативному та адаптивному підході, які б передбачали розв'язання наявних проблем і стабільний розвиток банківської системи України на перспективу.

Мета статті. Розкрити актуальні проблеми функціонування банківської системи України в умовах макроекономічної нестабільності і розробити можливі сценарії та прогнозні показники розвитку банківської системи на інноваційних засадах.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні банківська система України продовжує функціонувати у складному, геополітичному, соціальному та правовому середовищі, більшість чинників якого ускладнюють стабільний розвиток банківської системи, підвищення її конкурентоспроможності та ефективності. Не сприяє підвищенню стабільності банківської системи і складна макроекономічна ситуація в Україні, яка характеризується низькими тем-

пами зростання ВВП, високим рівнем інфляції, безробіття, «тінізації» економіки (рис. 1). Так, за даними Міністерства економічного розвитку та торгівлі, рівень тіньової економіки становить 37% від офіційного ВВП [4].

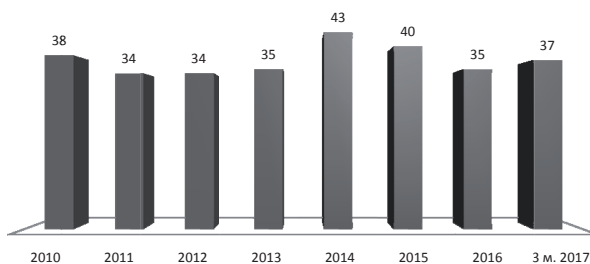

Рис. 1. Рівень тіньової економіки, % до офіційного ВВП

Примітка. Розроблено авторами за даними [4].

Слід зазначити, що за видами економічними діяльностями на першому місці за рівнем «тінізації» саме фінансова та страхова діяльність, що становить 51% від офіційного обсягу ВВП. Тому детінізація економіки є важливим чинником, який має враховуватися при розробленні сценаріїв розвитку банківської системи та економіки в цілому.

Зауважимо, що за таких умов складно досягнути стійкого економічного зростання, забезпечення належного рівня добробуту і високих соціальних стандартів життя. Так, за рівнем життя населення Україна суттєво відстає від розвинених країн. ВВП на душу населення в Україні майже у 25 разів нижче, ніж у розвинених країнах Європи та США, і становить лише 2 906 дол. США (рис. 2). Низький рівень доходів населення не тільки негативно впливає на якість життя, а й обмежує обсяги заощаджень населення, які є важливим ресурсним забезпеченням кредитно-інвестиційної діяльності банків.

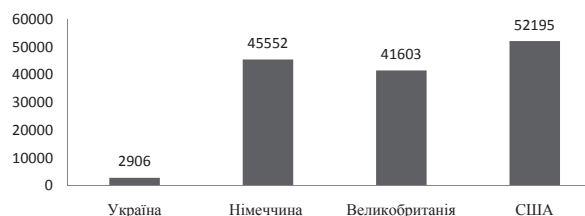

Рис. 2. ВВП на душу населення, дол. США станом на 01.01.2017

Примітка. Розроблено авторами за даними [5].

Через складну макроекономічну та геополітичну ситуацію, неефективний ризик-менеджмент, недосконале регулювання і нагляд за банками банківська система України виявилася неспроможною ефективно виконувати властиві їй

функції і, насамперед, посередницьку функцію – залучення коштів клієнтів і спрямування їх на кредитування економіки і населення. Відбулося різке погіршення якості кредитно-інвестиційного портфеля, що призвело до втрати капіталу, зростання ризику ліквідності, кредитного, валютного, процентного та інших ризиків. Банки виявилися неспроможними ефективно управляти активами і пасивами, витратами, ризиками, що спричинило значні збитки та втрати капіталу і платоспроможності, включаючи великі системні банки.

Відбулися негативні структурні зміни в банківській системі, що призвели до зниження конкурентоспроможності, надмірної концентрації в руках держави активів (55% активів банківської системи) за відсутності чіткої політики щодо державних банків. Відомо, що надмірний рівень монополізації та зосередженості переважної більшості ресурсів у руках обмеженого кола осіб має негативний вплив на економіку і банківську систему. З одного боку, цей фактор обмежує ринкові можливості ціноутворення на осно-

ві вільної конкуренції, що призводить до суттєвих проблем із повноцінним розвитком саме під дією ринкових сил, а з другого – нівелює ринок праці, визначаючи вкрай низький рівень доходів працездатного населення і, як наслідок, відсутність можливості для здійснення заощаджень, які є основним джерелом ресурсної бази банків [6, с. 66].

Наслідком зазначених проблем стало погіршення основних показників функціонування банківської системи України, розрахованих щодо ВВП. Банківська система України суттєво зменшилася щодо економічної системи, про що свідчать показники, розраховані щодо ВВП, залишаючись малою за обсягом активів, капіталу, наданих кредитів, залучених депозитів, які мають тенденцію до зниження (табл. 1), а це обмежує можливості банківської системи щодо позитивного впливу на соціально-економічний розвиток країни. Так, порівняно з 2013 роком активи щодо ВВП скоротилися з 96,8 до 67,2% на 01.10.2017; балансовий капітал – з 13,2 до 6,0%; кредити в економіку – із 48,0 до 31,7%.

Таблиця 1

Основні показники розвитку банківського сектору України в 2013–2017 рр. до ВВП, %

Показник	2013	2014	2015	2016	01.10.2017
Активи	96,8	97,1	79,4	72,9	67,2
Капітал балансовий	13,2	9,4	5,2	5,2	6,0
Кредити в економіку	48,0	51,2	42,0	35,5	31,7
Кредити, надані фізичним особам	11,5	11,4	7,7	6,6	6,2
Кошти фізичних осіб населення	29,8	26,6	20,3	18,3	17,4
Кошти суб'єктів господарювання	16,1	16,7	16,1	15,5	14,7

Примітка. Розраховано авторами за даними [7].

І хоча 2017 року почало відновлюватися споживче кредитування, але його вплив на рівень та динаміку споживчих витрат домогосподарств залишається незначним. В Україні обсяг кредитів, наданих фізичним особам, є значно меншим порівняно із західними країнами і за період фінансової кризи 2014–2017 рр. скоротився з 11,5 до 6,2% до ВВП на 01.10.2017 (у Польщі – 35% до ВВП, у Туреччині – 16% [8]). Слід звернути увагу на низьку якість кредитів, наданих фізичним особам. Станом на 01.01.2018 частка непрацюючих кредитів (5 клас) становила більше ніж 50% у 47 з 82 банків, інформація про які була оприлюднена.

Через низький рівень доходів населення в Україні має місце й невисокий рівень заощаджень. І хоча населення залишається основним кредитором банківської системи (на 01.01.2018 кошти фізичних осіб становили 40,8% від зобов'язань банків України), залучені банками

кошти від фізичних осіб щодо ВВП порівняно з 2013 р. знизилися з 29,8% від ВВП до 17,4% на 01.10.2017, що свідчить про незначний інвестиційний потенціал банків. Зауважимо, що обсяги депозитів населення у Польщі становлять 52% від ВВП, у Туреччині – 44% від ВВП [8].

Показник відношення кредитів до депозитів населення (loan-to-deposit ratio, LtD) на 01.01.2018 становив 35,7%, тобто залучені кошти від фізичних осіб залишаються важливим джерелом для вкладень у цінні папери, кредитування економіки та інші активні операції (рис. 3).

Водночас для банківської системи України залишається актуальною проблема підвищення фінансової стабільності, про що свідчать високі ризики, низькі темпи кредитування, значний обсяг стресових активів, величезні збитки і значна кількість фінансово нестабільних низькорентабельних банків, чутливих до ризиків.

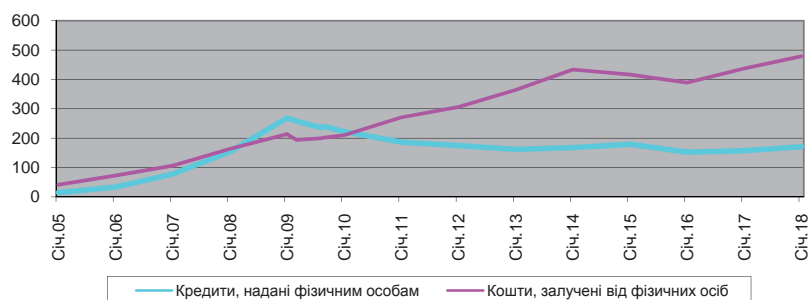

Рис. 3. Динаміка кредитів і депозитів фізичних осіб в банках України за 2005–2018 рр., млрд грн

Примітка. Розраховано авторами за даними [7].

Посткризовий період характеризується обмеженим кредитуванням економіки, тоді як значне падіння ВВП під час фінансової кризи та орієнтація на модернізацію економіки вимагають розширеного кредитування. Особливо загострилося питання ефективного використання кредитів. Тоді як без кредитування економічний прогрес стає обмеженим, а вихід економіки зі стану депресії може настати тільки через тривалий період [9].

Зауважимо, що в останні роки встановилася нова модель поведінки банків – жорсткої еконо-

мії і надання переваги надійності та ліквідності перед прибутковістю. Маючи достатній рівень ліквідності, банки обережно здійснювали кредитування економіки для забезпечення її якісного відновлення, для них привабливішими були операції з державними цінними паперами через їхню високу дохідність.

Водночас банки залишаються вкрай уразливі до кредитного ризику. Більшість кредитів у портфелях банків відносять до непрацюючих (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяги наданих кредитів і частка непрацюючих активів у розрізі груп банків станом на 01.01.2018

Показник	Надані кредити		Непрацюючі кредити		Частка непрацюючих кредитів у загальній сумі наданих кредитів
	млн грн	% до заг. суми	млн грн	% до заг. суми	
Надані кредити – усього	1 090,9	100	594 999	100	54,5
у т. ч. банки:					
з державною часткою, з них	558 974	51,2	397 563	66,8	71,1
ПАТ КБ «ПриватБанк»	269 532	24,7	236 211	39,7	87,6
з державною часткою, крім ПАТ КБ «ПриватБанк»	289 442	26,5	161 352	27,1	55,7
іноземних банківських груп	382 417	35,1	156 834	26,4	41,0
з приватним капіталом	125 270	11,5	30 169	5,1	24,1
неплатоспроможні	24 253	2,2	10 433	1,8	43,0

Примітка. Розраховано авторами за даними [7].

Відповідно до міжнародної практики банк вважається проблемним, якщо частка непрацюючих активів становить більше ніж 10% [10]. Станом на 01.01.2017 у банківському секторі США непрацюючі кредити становили лише 1,3%, Німеччини – 1,7%, Великобританії – 1,9% (табл. 3). Зауважимо, що станом на 01.01.2018 в Україні лише у 18 банків частка непрацюючих кредитів становила менше ніж 10%.

Усе це малі банки і три банки з іноземним капіталом – ПАТ «СІТІБАНК» (1,4%), ПАТ «Дойче Банк ДБУ» (0,0%), ПАТ «СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК» (0,0%). При цьому частка непра-

цюючих кредитів менше ніж 10% у кредитному портфелі фізичних осіб була лише в 10 банків.

Наслідком значних обсягів проблемних кредитів є зниження ліквідності та прибутковості через неповернення кредитів і необхідність формувати у значних обсягах резерви під кредитні ризики, неефективна діяльність багатьох банків, зниження інвестиційної привабливості. За результатами 2017 року, 20 банків були збитковими, з них один банк з державною часткою капіталу, сім банків іноземних банківських груп, 10 приватних банків і два неплатоспроможні банки.

Таблиця 3

Порівняння основних показників розвитку банківських систем станом на 01.01.2017

Показник	США	Німеччина	Велико-британія	Україна, 01.10.2017
Активи до ВВП%	85,9	99,8	145,0	67,2
Кредити у приватний сектор до ВВП%	51,92	77,5	134,6	34,03
Депозити суб'єктів господарювання і фізичних осіб до ВВП%	65,3	96,6	134	18,91
Адекватність капіталу,%	14,0	18,1	19,6	16,1*
Частка непрацюючих кредитів у кредитному портфелі, %	1,3	1,7	1,9	55,4*
Адміністративні витрати, % до активів	2,5	1,64	1,67	3,5*
Частка активів іноземних банків,% до всіх активів	10	12	14	29,2*
ROA,%	1,02	0,04	0,25	-1,94*
ROE,%	9,15	2,12	4,9	-15,96*
Облікова ставка,%	0,5	0,25	0,25	17,0 01.03.2018

* Дані на 01.01.2018.

Примітка. Розроблено авторами за даними Світового банку (<https://data.worldbank.org>) і джерела [7].

При розробленні можливих сценаріїв ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи України доцільно не тільки передбачити вирішення актуальних проблем, а й проаналізувати індикатори розвитку банківської системи України в порівнянні з розвиненими банківськими системами світу, такими як США, Німеччини, Великобританії.

Ці країни демонструють протилежно полярні моделі банківських систем: США орієнтована на інвестиційний банкінг, Великобританія та Німеччина мають банкоцентричні системи. І хоча для розвинених країн в умовах активного

впровадження банківських інновацій і розвитку дистанційного обслуговування клієнтів простежується скорочення кількості банків та їхніх відділень, водночас відділення (філії) залишаються важливим каналом надання банківських послуг.

Для розвинених країн характерним є високий рівень забезпеченості банківськими послугами, про що свідчить кількість банків і відділень на 100 тис. населення, зокрема у США – 32,29 відділення на 100 тис. населення, у Німеччині – 26,41; у Великобританії – 26,41; тоді як в Україні – лише 0,76 відділень на 100 тис. населення (табл. 4).

Таблиця 4

Рівень забезпеченості банківськими послугами в Україні та розвинених країнах станом на 01.01.2017

США	Німеччина	Великобританія	Україна
Загальна кількість банків			
5033	1988	1251	88
Кількість відділень банків на 100 тис. чол.			
32,39	14,54	26,41	0,76

Примітка: Розроблено за даними Міжнародного валютного фонду (<http://fas.imf.org>).

Зрозуміло, що банківська система України буде поступатись розвинутих банківським системам, які пройшли довгий та складний шлях становлення та вироблення інструментів забезпечення їхньої стабільності. Банківська система України порівняно з банківськими системами розвинених країн має значно нижчі показники щодо кредитування економіки, залучення депозитів, рівня капіталізації. Натомість має неякісний кредитний портфель, високий рівень адміністративних витрат і, як наслідок, великі збитки в умовах високих процентних ставок.

Слід відмітити, що частка іноземного і державного капіталу в банківських системах розвинених країн є невисокою, оскільки вважається недоцільним залишати банки в державній власності в довгостроковій перспективі через наявність великих ризиків – це корупція, використання банків у політичних цілях, фінансування дефіциту бюджету та державних підприємств. Зауважимо, що в Україні відповідно до затвердженої Стратегії розвитку державних банків – 2022, держава контролюватиме менше ніж 20% банківських активів до 2022 року.

Стабілізація та розвиток банківської системи у посткризовий період значною мірою залежатиме від розроблення ефективних сценаріїв розвитку банківської системи, які б передбачали її перехід від екстенсивної до інтенсивної моделі розвитку, що характеризується якісними змінами та орієнтацією на довгострокову (стратегічну) ефективність і системну стійкість.

При розробленні сценаріїв необхідно брати до уваги те, що для стабільного соціально-економічного розвитку країни надзвичайно важливе значення має стабільне та ефективне функціонування банківської системи, фінансових ринків, забезпечення їхньої ліквідності,

а також безперервне виконання покладених на них функцій. На сьогодні фінансові структури постсоціалістичних країн мають низьку диверсифікацію порівняно з більшістю країн Центральної і Східної Європи, і це знижує їхню ефективність і конкурентоспроможність. Їхні фінансові системи – банкоорієнтовані.

В Україні станом на 01.10.2017 частка банківських послуг на фінансовому ринку становить 92% за активами і 82% – за капіталом.

У розвинених країнах частка банківського сектору залежить від моделі економіки і пов'язаною з нею моделлю фінансування бізнесу і перебуває в межах 30–80% (зона середніх значень – 60–70%) [9].

Таблиця 5

Структура фінансового ринку України на 01.10.2017

Назва	Активи		Капітал		Кількість установ	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Ломбарди	3 493,9	0,18	398,5	0,20	427	20,5
Фінансові компанії	87 109,7	4,57	20 729,1	10,17	814	39,1
Кредитні спілки	2 164,6	0,11	1 099,5	0,54	397	19,0
Страхові компанії	56 813,8	2,98	12 928,7	6,34	296	14,2
Пенсійні фонди	2 326,8	0,12		0,00	64	3,1
Банки	1 754 000	92,03	168 746	82,76	86	4,1
Разом	1 905 909	100	203 901,8	100,00	2084	100,0

Примітка. Розроблено авторами за даними [7; 12].

Базуючись на оптимістичному сценарії та використовуючи адаптивний і нормативний підходи, а також ураховуючи вплив ендогенних та екзогенних факторів, розроблено прогнозовані показники розвитку банківської системи Украї-

ни до 2020 і 2025 років (табл. 6), які ґрунтуються на припущенні поживлення кредитування економіки, активному впровадженні банківських інновацій та економічного зростання в умовах активного розвитку цифрової економіки.

Таблиця 6

Прогнозовані показники розвитку банківської системи України

Показники	2020 рік	2025 рік
Активи до ВВП, %	70–80	90–100
Капітал до ВВП, %	8–10	13–14
Кредити нефінансовим організаціям і населенню	40–50	60–70
Кошти фізичних осіб	18–20	25–30
Частка непрацюючих кредитів в кредитному портфелі, %	10–15	5–7
Частка банківського сектору на ринку фінансових послуг	85–90	70–80
Облікова ставка, %	8–10	5–7
Частка державних банків за активами	30–40	15–20

Примітка. Розроблено авторами.

За оптимістичного сценарію відбуватимуться реформи в усіх сферах економічної діяльності, зорієнтовані на поступове входження України до ЄС.

Проте в найближчі роки темпи економічного зростання будуть помірними, а рівень соціального забезпечення залишатиметься доволі низьким і не відповідатиме високим стандартам

якості життя, характерним для більшості країн Європи. Банківський сектор буде проходити непростий шлях якісного зростання і розвитку, спрямований на підвищення фінансової стійкості, рівня капіталізації та ліквідності, зниження ризиків в умовах посилення регулювання і нагляду за банками, активного впровадження міжнародних стандартів.

Окремо хотілося б зробити акцент на тому, що оптимістичні сценарії ґрунтуються на інноваційному шляху розвитку банківської системи України, адже саме під час криз та періодів загострення конкуренції на ринку банківських послуг банки повинні вести пошук додаткових шляхів отримання конкурентних переваг, зокрема завдяки активному впровадженню інноваційних концепцій «Банк 3.0» і «Банк 4.0».

Щодо песимістичного та інерційного сценаріїв розвитку банківської системи України, то їх вважаємо не зовсім прийнятними, оскільки такі сценарії не забезпечать системну стійкість, ефективність та стабільний розвиток банківської системи України, позитивний вплив на соціально-економічний розвиток регіонів та країни в цілому, підвищення рівня доступності банківських послуг для населення та підприємств.

Для реалізації оптимістичного сценарію та досягнення прогнозованих показників стабільного розвитку банківської системи України на інноваційних засадах потрібно застосовувати сучасні методи ризик-менеджменту і регулювання діяльності банків, зокрема:

- підвищення ефективності банківського нагляду, розширення його повноважень щодо підтримання фінансової стабільності, приведення інструментів регулювання до міжнародних стандартів, включаючи механізми виявлення проблем у діяльності банків (так званого *early warning systems*) і негайного наглядового реагування (як *prompt corrective actions*), впровадження міжнародних підходів до фінансового регулювання з урахуванням рекомендацій Базелю II і Базелю III;
- створення Компанії з управління проблемними активами (КУПА) з метою вирішення питань щодо непрацюючих кредитів банків. Ухвалення законопроекту «Про діяльність з управління заборгованістю» дасть змогу банкам швидше розчистити баланси від проблемних кредитів, поліпшить їхній фінансовий стан і розпочати кредитування економіки;

- впровадити механізм *bail-in* для відновлення платоспроможності проблемних банків та підвищення капіталізації [12];
- забезпечення ефективного управління діяльністю банку з використанням KPI, BSC-моделі – системи збалансованих показників ефективності, що враховує причинно-наслідкові зв'язки, фактори досягнення результатів, взаємозв'язки з фінансовими показниками;
- орієнтація банків на інноваційний розвиток у рамках концепцій Банк 3.0 і Банк 4.0, застосування вискоелективних цифрових технологій, які орієнтовані на потреби споживачів, що дозволить повернути їхню довіру, та підвищити ефективність банківської системи.

Висновки. На сьогодні основними проблемами в діяльності банків є високі ризики, неякісні кредитні портфелі, низька ефективність, рівень капіталізації, висока концентрація державної частки в банківському секторі. Розв'язувати ці проблеми потрібно комплексно, здійснюючи структурні зміни в економіці та банківському секторі України, застосовуючи сучасні методи управління та регулювання діяльністю банків.

Реалізація запропонованого оптимістичного сценарію розвитку банківської системи України має забезпечити перехід банківської системи на якісно новий етап її розвитку, до нового атрактора формування сучасної високорозвиненої, конкурентоспроможної, стабільної і ефективної банківської системи на інноваційних засадах, що позитивно впливатиме на розвиток економіки і забезпечить надання високого рівня банківських послуг населенню та суб'єктам господарювання.

Оптимістичний сценарій розвитку передбачає якісне та кількісне поліпшення в банківському секторі та економічній сфері країни. Буде відбуватися зростання стійкості банківської системи до впливу зовнішніх і внутрішніх шоків, зменшення рівня ризиків, банки обиратимуть інноваційний шлях розвитку.

Список використаних джерел

1. Дзюблюк О. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України / О. Дзюблюк // Банківська справа. – 2016. – № 1. – С. 3–32.
2. Примостка О. Стратегії розвитку банківської системи України / О. Примостка // Бізнес-інформ. – 2016. – № 6. – С. 204–208.
3. Половнєв Ю. О. Оцінка циклу ділової активності української економіки / Ю. О. Половнєв, С. А. Ніколайчук // Вісник НБУ. – 2005. – № 8. – С. 5–10.

4. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.
5. Economic Indicators [Електронний ресурс] // Trading economics. – Режим доступу : <https://tradingeconomics.com/indicators>.
6. Карчева Г. Т. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України : монографія / Г. Т. Карчева, Т. С. Смовженко, В. І. Міщенко та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г. Т. Карчевої – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – 276 с.
7. Показники фінансової звітності банків України [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <https://www.bank.gov.ua>.
8. Патиківський Ю. Усі – в приватні руки: Мінфін планує до 2022 року позбутися державних банків [Електронний ресурс] / Ю. Патиківський // Україна молода. – 2018. – Вип. № 024. – Режим доступу : <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3280/159/121014>.
9. Карчева Г. Т. Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України / Г. Е. Карчева. – Київ : Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2012. – 520 с.
10. Синки Дж., мл. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг : пер. с англ. / Джозеф Синки-мл. – Москва : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.
11. Офіційний сайт Нацкомфінпослуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.nfr.gov.ua>.
12. Карчева Г. Т. Європейський досвід впровадження механізму bail-in та перспективи його використання в Україні / Г. Т. Карчева, Д. В. Булиндін // Банківська справа. – 2017. – № 4. – С. 53–60.

JEL Classification E20; E42; E44; E63; G63

PROBLEMS AND PROSPECTS OF BANKING SYSTEM DEVELOPMENT OF UKRAINE

KARCHEVA Anna,

*Doctor of Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Economics and Management
of the Institute of Banking Technologies and Business of SHEI «Banking University»*

BULINDIN Dmitry,

*Master
of the Institute of Banking Technologies and Business of Business Administration
of SHEI «Banking University»*

KLYSCHUK Yulia,

Master of the Institute of Banking Technologies and Business of SHEI «Banking University»

STARYNSKA Marina,

Master of the Institute of Banking Technologies and Business of SHEI «Banking University»

Abstract. *There have been reviewed the main problems of functioning and development of banking system of Ukraine considering macroeconomic conditions and world trends. The main indicators of banking system of Ukraine, USA, England and Germany were compared, and recommendations on increasing efficiency and stability of banking system of Ukraine were given. Possible scenarios for the growth of the Ukrainian banking system for future were developed. Modern innovative approaches of banking sphere management in contemporary conditions were offered.*

Keywords: *banking system, prediction, scenarios of development, risks, macroeconomic environment, innovations.*

In the article were researched the main problems of functioning and development of banking system of Ukraine considering macroeconomic conditions and world trends.

Due to difficult macroeconomic and geopolitical situation, ineffective risk-management, incomplete regulation and banks supervision, banking system of Ukraine today appears to be incapable to perform effectively, do it's functions, manage assets and liabilities, expenditure and risks, which have caused great losses, including equity losses, so many banks became insolvent.

There have been made the comparative analysis of main indicators of development of banking in Ukraine, USA, England and Germany, which stated that banking system of Ukraine has lower indexes of capitalization, loans in private sector and attracted deposits. Instead, it has bad loan portfolio, high

level of overhead costs and as a result, huge losses in conditions of high interest rate.

Stabilization of banking system of Ukraine in post-crisis period mostly depends on development of effective scenarios of banking system development, which means its transition from extensive to intensive development model, characterized by qualitative changes and orientation on long-term effectiveness and systematical stability.

For solving problems and negative factors, which slows down the development of banking system of Ukraine were developed the optimistic scenarios of banking system development till 2020 and 2025 considering internal and external factors. Developed scenarios are based on assumption of loans refreshing, active implementation of innovations in banking and economical growth in conditions of active improvement of digital economy.

References

1. Dzyublyuk, O. (2016). Aktualni problemy rozvytku bankivskoyi systemy Ukrayiny [Actual problems of the development of the banking system of Ukraine]. *Bankivska sprava – Banking*, № 1, 3-32 [in Ukrainian].
2. Prymostka? O. (2016). Stratehiyi rozvytku bankivskoyi systemy Ukrayiny [Strategies for the development of the banking system of Ukraine]. *Biznes-inform – Business Inform*, № 6, 204-208 [in Ukrainian].

3. Polovnov, Yu. O. (2005). Otsinka tsykladu dilovoyi aktyvnosti ukrayinskoyi ekonomiky [Estimation of the cycle of business activity of the Ukrainian economy]. *Visnyk NBU – Bulletin of the National Bank of Ukraine*, № 8, 5–10 [in Ukrainian].
4. Zahalni tendentsiyi tinovoyi ekonomiky v Ukrayini [General tendencies of the shadow economy in Ukraine]. Ofitsiynyy sayt Ministerstva ekonomichnoho rozvytku ta torhivli. *me.gov.ua*. Retrieved from <http://www.me.gov.ua> [in Ukrainian].
5. *Economic Indicators [Trading economics]*. Retrieved from: <https://tradingeconomics.com/indicators>.
6. Karcheva, H. T., Smovzhenko, T. S., Mishchenko, V. I. (2016). *Efektivnist ta konkurentospromozhnist bankivskoyi systemy Ukrayiny [Efficiency of functioning and prospects of development of the banking system of Ukraine]*. H. T. Karcheva (Ed.). Kyiv: DVNZ «Universytet bankivskoyi spravy» [in Ukrainian].
7. Pokaznyky finansovoi zvitnosti bankiv Ukrainy [Indicators of financial reporting of Ukrainian banks]. Ofitsiynyy sait Natsionalnoho banku Ukrainy. *www.bank.gov.ua*. Retrieved from <https://www.bank.gov.ua>.
8. Patyktivskyy, Yu. (2018). Usi – v pryvatni ruky: Minfin planuye do 2022 roku pozbutysya derzhavnykh bankiv [Everyone – in private hands: The Ministry of Finance plans to get rid of state-owned banks by 2022]. *Ukraina moloda – Ukraine is young*. Retrieved from // <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3280/159/121014>.
9. Karcheva, H. T. (2012). *Efektivnist funktsionuvannia ta perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy [Efficiency of functioning and prospects of development of the banking system of Ukraine]*. Kyiv: Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy [in Ukrainian].
10. Synki, Dzh. Ml. (2007). *Finansovyj menedzhment v kommercheskom banke i v industrii finansovykh uslug [Financial management in a commercial bank and in the financial services industry]*. Moscow: Alpina Biznes Buks [in Russian].
11. Ofitsiynyy sait Natskomfinposluh [Official site of the National Financial Services Commission]. *www.nfp.gov.ua* Retrieved from <https://www.nfp.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Karcheva, H. T., & Bulyndin, D. V. (2017). Yevropeyskiy dosvid vprovadzhennia mekhanizmu bail-in ta perspektyvy yoho vykorystannia v Ukraini [European experience of implementation of the bail-in mechanism and prospects for its use in Ukraine]. *Bankivska sprava – Banking*, № 4, 53–60 [in Ukrainian].